

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Caroli Scribani E Societate Iesv Medicvs Religiosvs De Animorvm Morbis Et Cvrationibvs

Scribanius, Carolus

Antverpiæ, 1618

XLIV. Dissensiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46194](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46194)

scit ille à solius Dei iudicio veram magnitudinem tenuitatemque pendere. incerta humana sunt, & innumeris ferè erroribus permista. ille errare non potest, decipi non potest. quare illi soli innititur, certus de euentu : securus de præmio.

CAPVT XLIV.

Dissensiones.

Certissima Religionis, licet optimè constitutæ, pernicies. nam cùm mutuo illam amore, tanquam vinculo colligari, tanquam glutino cõiungi, tanquam propugnaculo roborari, nemo ignorare possit; fit vt qui illa dissoluit, quidquid in Religione firmum, solidum stabileq; erat, euertat: vt nihil iam expectare debeamus, quàm vniuersæ ruinam. ita vno hoc malo mala omnia continentur.

Amore enim minima crescere, maxima dissensionibus decrescere norunt omnes: illo stare etiam per se imbellia, ac aduersantium rabiem excutere vt pilas; hac validissima, etiam quæ sæculis steterant, momento propè corruere videmus. nulla sanè tam mollis manus, quæ non ad miraculum & prodigium, amore si constringatur, per-

stet

stet inuicta, minis, furoribus, tempestati-
 bus superior. Si ceciderit, hostium mole,
 veriùs quàm robore oppressa, non cadit
 inulta, non ingloria, hostili sanguini inse-
 pulta; minitantiã etiam post mortem ad-
 uersa ostentat vulnera, inimico cruore tin-
 cta, ipsoquẽ ad eò emortuo vultu nusquam
 animos defuisse ostendit.

Nulla contrà tam firma manus, tam ro-
 boris plena, armata licet sæculorum fer-
 ro, propugnaculis cincta, ingenio adiuta,
 exercitatione roborata, quæ non mutuis
 dissensionibus diuisa collidatur, & ruat
 nullius alterius impulsu. etiam rupes & sa-
 xa si disiungas, solis imbribus colliquecunt;
 tam molli elemento tam firma validaquẽ:
 adde calcem, molle vinculum, sed vincu-
 lum tamen; nec fluctibus, nec irato mari
 cedunt: infrendeat licet, fauasquẽ barba-
 rasquẽ intentet minas; rident efferam
 hanc rabiẽ, omnibusquẽ superiora, au-
 gustum extollunt verticem cedere nescia.
 tantum prodest colligari. intuere paleam;
 quid fragilius? conuolue in fasciculum,
 nulla Herculeã dextera cõminuat. serico
 quid tenerius? conuolue in funem nauti-
 cum, quæ Samsoneã manus confringat?
 vt iam facilior videatur columnarum eli-
 sio, ærearum portarum euulsio, tot homi-
 num

Pp num

num asini mandibula cædes, totque Herculei labores, quàm tenerrimarum, si singula spectes, rerum comminutio. vsque ad eò constringi mutuoque innodari iurat.

Sanè vt nihil in Religione nobilius amore est, nihil quod in omnium animis oculisque maiorem admirationem excitet, nihil quod illam validiùs firmet, nihil quod hostibus magis formidandam, & inuictam reddat, nihil quod ad æmulum etiam stuporem & confessionem magis exornet ac illustret: ita nulla illi perniciosior pestis obuenire potest, quàm quæ tanquam vna falce demetit hæc magna, vna diuisione nudat hoc ornatu & robore. euenire hoc mutuis animorum dissensionibus, etiam pueris decantatum. vt nil miremur incla-

Prou. 6. mantem Sapiensem: Septimum detestatur anima mea, qui seminat inter fratres discordias.

Surgunt denique ex hoc malo mutua æmulationes, inuidentiæ, liuores, oblocutiones, risus, depressiones, contemptus, detractiones: nec quidquã sperari laude aut gloria dignum potest, cùm plus solis his dissensionibus decedat deperatque, quã singulorum labor & industria spondere audeat: plusque dissentientes hæc linguæ deuenustent, quàm singulorum conatus collustrare possint. neque Religio iam vlla est,

est, quæ solo amoris quodam nexu stare solet; hunc qui sustulit, illam de medio tulit: neque enim diu stare potest, quod nullo vinculo colligatur, quodque omni parte dissectum iacet, quod armis exutum, nudum ostentat latus inimico ferro, quod viduatum clypeo & protectrice dextera iugulum præbet hosti, nouacula secandū.

Habemus hæc cōfirmata à Domino: *Omne Mat. 12 regnum diuisum contra se, desolabitur, & omnis ciuitas, vel domus diuisa contra se non stabit.*

Contingunt hæc Religioni, mutuo amore spoliata, quo vno inuicta stabat hostibus terror, minis omnibus altior, cedere nescia, ignara commoueri, nulli ceruicem iugo, præterquam Christi edocta flectere, nulli potentia decrescere, inferorum etiam potestatibus timenda; cum per ferrū & sanguinem, perque mille pœnarum genera, ludus illi esset, ire ad Christum suum: rosæ & violæ, ignis & flammæ, per quas purior iam animus euolabat in amati sui finem. at vbi nudata amore, & per hunc spoliata armis, propugnaçulis exuta, propugnantibus destituta, inarmatū præbuit corpus; facta est ludibrium hostibus, puerisque materia risus, feminisque adeo ingens diuersque fabularum narrationumque series. stabat amor mutuus, mutuo sociatus

nodo: stabat Religio orbi miraculum: per-
iit amor? iacet illa quocunq; plebeio pro-
terenda pede. stat amor? quot hostes, tot
admiratores; quot æmulos, tot imitatores;
quot amicos, tot laudatores habet: eua-
nuit amor? tanquam leui spongia rustica
manu delentur hæc magna. stat amor?
mutuus fluit sudor, mutuo labore prouo-
catus: elanguit amor? concrescit sudor
mutua ignauia constrictus. & quæ fluebant
flumina, vicinæque rigabant pascua, densa
concreta glacie iacent. euenitque quod
in ampla hereditate, cum dissentientibus
animis, decurritur ad forenses rixas, certa
perdēde hereditatis breuia: vt, sicut ascitij
sanguisugæ quidquid erat in lætissima for-
tuna sanguinis boni, pestifero sucu hau-
riunt; ita alieni comedant robur nostrum,
animi nimirum opes, mutua antè amicitia
felici euentu partas, mutuis nunc dissen-
sionibus tanquam leuissimam paleam dis-
sipandas; vt qui fuimus terrori, ludibrium
nascamur hostibus, & victoriæ illorū am-
pla materies, horreisque illorum fecunda
nimiū messis. Nulla iam propè cura salu-
tis proximorum, dum sibi student singuli,
laborant sibi, commodisque vacant suis,
insidiantur alienis, mutuosque evertunt
conatus, facti mutuo domestici hostes: à
qui-

quibus ne oculatissimus quidem, & in omnem partem annorum experientia præprouidus se tueatur.

Ab externo non magno se fors negotio quis defendat, ab eiusdem contubernij, propè impossibile est: maximè si foris inimica oppugnet acies, qualis ab inferorum rabie, à sæculi illecebris nunquam deest. semper hostilia stant foris agmina: domestica si accesserint insidiæ, mutuis animorum dissensionibus excitatae; nulla iam spes super. & concidit etiam valentissimi animus, vbi præter externum ferrum, domestica patitur tela: cùm exsiccati sudores suos sentit inuidentiæ panno, ne fecundo fluxu suo proxima rigent prata rore suo destituta; cùm non infortunatè sparsa locuplete manu sua semina in plurimarum salutem animarum, exuri videt æmulationis flamma; cùm in seriorum laborū procursu ad viuum proscindendo, subdolas suorum perfert machinationes: quibus tanquam domestica falce, lætissimi culmi, diuite spica vestiti, in viridi etiam tum spe luxuriantes præscinduntur.

Et quis animus sit ad magna, aut cui tantum robur, qui, dum socios patitur hostes, in externum feratur hostem, & ad generosos ausus protendat dexteram? cùm non

tantum domestico destitutum se sentit auxilio: sed pati hostes, quos habere debebat propugnatores, & pro auxiliariis copiis procurstantes inimicas acies sustinere. dura hæres, & quæ mortales superet vires. Quare ut primum se prodit interna hæc animorum colluctatio, tanquam dissectis quaqua nervis, languescit omne robur, & generosior cuiusque mens tanquam fulmine icæta concinerefcit, abitque in vagum pulverem ventorum lusum.

Iam ut primum ad externos animorum hæc dissensiones promanauerint, quid sperari potest, quid timeri non debet? nam ut silentio diu premantur, nec erumpant aliquando foras, optari potest, sperari non potest. neque enim diu contineri hæc flammæ possunt, quin depulso cinere prorumpant in apertum: hinc verbis, ibi signis & factis, alibi contrariis studiis; quanquam subdola primum circuitione, inde plano quodam odio produntur: quæ res omnem omnino spem sementis bonæ funditus evertit; cum etiam eant in partes externi, singuli que suos tueantur, facti suorum patroni: magis etiam quando delabimur ad protectrices, & agmina iam mulierum pro suis pugnant, insurguntque pro innata sibi impotentia in æmulos patronorum ductorumque

rumque suorum. unde ingentia prorumpunt scandala, nullo torrente, ac ne lacrymarum fluminibus, aut quacunq; posthuma poenitudine diluenda.

Exulat deinde omnis pietas, cum & Christus exulet ab illa domo, à qua mutua exulat caritas: neque enim aut ille dissentientium pater esse potest, aut hi eius filij.

Beati nimirum pacifici, quoniam illius filij vocabuntur. Matt. 5.

non sunt ergo filij animis dissentientes. at ubi nulli filij, nec pater est. Infelix conditio, ac miseranda familiae constitutio; quæ cum ignoret Deum patrem, nec hereditatem sperare potest, solis filiis promissam, solis largiendam. sed neque discipuli Domini sunt. cum ipse dicat: Ioan. 13.

In hoc cognoscent omnes quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem.

neque Deum diligunt, cum audeat discipulus quem diligebat Dominus: 1. Ioan.

Si quis dixerit, Quoniam diligo Deum, & fratrem suum odit, mendax est. 4.

neque enim est dissensionis Deus, sed pacis. & 1. Cor.

Mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Deum, diligat & fratrem suum. 14.

additque illud testatissimum amoris diuini signum: 1. Ioan.

Si diligimus inuicem, Deus in nobis manet, & caritas eius in nobis perfecta est. 4.

Ut enim mutua animorum dissensiones densam inter Deum & nos iniiciunt nubem, imò & noctem, quæ lu-

cis illius prospectum omnem adimit: ita mutuus amor pulsus tenebris, discussaque diffensionum nebula, prospectandum nobis Deum tradit: eo certius, quo potentiore mutuo ardemus igne, mutuaque castiore ardemus flamma, diuinorum radiis excitata.

In Past.
par. 3.
c. 24.

Fortiter Gregorius in diffensionum auctores insurgit: *Audiant iurgiorum disseminatores, Beati pacifici quoniam filij Dei vocantur. atque è diuerso colligant, quia si filij Dei vocantur, qui pacem faciunt; proculdubio Satanae sunt filij, qui pacem confundunt: quia nihil pretiosius est Deo virtute dilectionis, nihil est desiderabilius diabolo extinctione caritatis. Quisquis ergo seminando iurgia dilectionem proximorum perimit, hosti Dei familiaris seruit. & alibi: Quod si Zelum amarum habetis inter vos, & contentiones sunt in corde vestro: nolite gloriari, & mendaces esse aduersum veritatem. non est ista sapientia descendens de sursum, sed terrena, animalis, diabolica: quæ autem de sursum est sapientia, primum pudica est, deinde pacifica. pudica videlicet, quia castè intelligit; pacifica autem, quia per elationem se minime à proximorum societate disjungit.*

Ibid.
s. 23.

Reme-

Remedia.

VAlidè secare, quicquid huic animo-
rum coniunctioni contrarium est:
nulli & nusquam parcere. sola pietas hîc
est sœuire ferro & ignibus. initiis tamen
maximè insistendum, seriò in omnem par-
tem inuigilando, secando graui admoni-
tione; minis ac pœnitiis etiam terrendi
auctores: spiritualibus exercitiis domandi,
priuatis publicisque pœnis, interdictione
etiam consuetudinum ac familiaritatum
aliorum, fortibus per hebdomadâ exhor-
tationibus, vt totis viribus insurgatur in
hoc malum. nec quidquam in hoc genere
tam leue, quod non graue habeatur.

Iuuabit in primis seria sollicitudo Præ-
fecti spiritus, qui acrioribus monitis, re-
mediisque etiam seuerioribus sœuiat in
auctores: nunc terrendo, nunc blandè et-
iam monendo, nihil eorum omittat, quæ
ad excindendam hanc pestem valeant.

Quòd si pergat tamen, serpatque hoc
malum, ad remedium vltimum, dimissio-
nem veniendum erit. neque vlli in hoc ge-
nere parcendum. Magno sanè beneficio
Religionem affecerit, quicumque à reliquo
corpore dissensionum auctores seuerit.

P p 5   sœuit,

sequit, qui parcit; beneficium, qui secat, præstat, bis clemens.

Qui verò in se has animorum alienationes sentit, pericula secum consideret, damna, infelicesque auctorum talium exitus. quare si quid offensæ intercurrerit, nunquam noctem nocti superinducat, memor

Ephes. 4 Apostoli: *Sol non occidat super iracundiam vestram.* Expressit hoc versu Orientius:

Pelle odium, contemne minas, depone rigorem,

Offensam teneant tempora nulla tuam:

Vt te sol blandæ seruantem vincula pacis

Deserat abscedens, inueniat rediens.

Matt. 5. & *Si offers munus tuum ad altare: & ibi recordatus fueris, quòd frater tuus habet aliquid aduersum te: relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.* Complexus id vno versu Prudentius:

Nil placitum sine pace Deo, non munus ad aram.

Benevolentie proinde studiis præueniat omnes: familiariusque cum iis agat quos alieniores expertus fuerit. digniores illis partes cõcedat, bene de absentibus loquatur, ac laudet etiam: peculiareque pro iis ad Deum preces fundat; pœnitentia etiã quoties deliquerit, vltro sibi aliqua irrogata.

Neque interim cogitandum est, omnes semper, quocumque etiam studio conatuque

tuque adhibito, futuros iudicij nostri. imò stolidum est, omnium iudicia ad nostrum transferre velle: stolidissimumque dissentire voluntate, quia iudicio dissentimus. neque enim sperandum est, posse omnes in humanis ad eandem iudicij normã traduci. fatuusque illorum error est, qui cum aliquem viderint iudicio, & voluntate differre arbitrentur; cum amicissimi mutuis frequenter iudiciis, in maxima voluntatis conjunctione, dissideant.

Iuuerit verò plurimum potentem in se diuinum amorem excitare. quo tanquam ingenti supposito igne, ardentem in proximos amoris flammæ exurgant: omnesque dissensionum nubes, valido diuinorum vento pellantur.

CAPVT XLV.

Detractiones.

Nascitur hoc malū ex inuidia & odio, dum felicioribus aliorum successibus inuidemus, nec assequi possumus; atque hinc odia, & animorum alienationes.

Ex æmulatione: dum pares esse volumus, aut etiam superiores. hinc mille cogitantur modi, paria aut etiam maiora consequendi; ac si probi probatiq̃ue ha-
beri